

[%D0%BD%D0%B5%D0%B2%D1%96%D0%B4%D1%94%D0%BC%D0%BD%D0%B0-%D1%81%D0%BA%D0%BB%D0%B0%D0%B4%D0%BE%D0%B2](https://hs.gov.ua/pidvishhennya-dobrochesnosti-derzhavnih-sluzhbovcziv-ukrayini/)

3. Підвищення доброчесності державних службовців України. URL: <https://hs.gov.ua/pidvishhennya-dobrochesnosti-derzhavnih-sluzhbovcziv-ukrayini/>

УДК 343.352:316.4

КОРУПЦІЯ ЯК СУСПІЛЬНЕ ЯВИЩЕ: ПРИРОДА, ФОРМИ ТА СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ

Шаповалова Вікторія Андріївна,
здобувачка вищої освіти спеціальності 073 Менеджмент
Миколаївський національний аграрний університет

У сучасному світі проблеми політичної, соціальної та економічної природи стають пріоритетними. З-поміж яких особливе місце посідає явище корупції, яке має комплексний характер і здатне глибоко вкорінюватися в життя громадян та суттєво впливати на функціонування державних інститутів. Корупція спричиняє низку негативних наслідків, які охоплюють різні сфери суспільного життя: вона знижує результативність державного управління, порушує встановлені правові норми, обмежує темпи економічного розвитку та зменшує довіру населення до державних структур. З огляду на широкий спектр соціальних, політичних та економічних проблем, викликаних корупційними практиками, дослідження цього явища є надзвичайно важливим, не лише для розуміння механізму виникнення, але й для створення системи заходів, спрямованих на протидію корупційним проявам.

Корупція- зловживання посадовими повноваженнями з метою отримання особистої вигоди чи вигоди на користь інших осіб, а також пропозиція або фактичне надання такої вигоди з метою спонукання когось до порушення закону [1]. Природа цього явища проявляється у здатності впливати на поведінку людей, створювати несправедливі переваги окремим

суб'єктам та не дотримуватися встановлених правил і норм у різноманітних сферах діяльності.

Визначивши сутність та природу корупції важливо розглянути її конкретні прояви, адже вони відображають способи, якими це явище впливає на різні сфери суспільного життя та організації роботи приватних і державних інституцій.

Серед форм корупції найбільш поширеними є:

1. Хабарництво – отримання або вимагання посадовою особою незаконної вигоди, матеріальної чи не матеріальної, за виконання службових обов'язків, які вона мала б виконати незалежно від цього.

2. Зловживання впливом – використання посадовою особою свого службового впливу на користь третьої особи з метою отримання вигод.

3. Відкати – грошові виплати посадовцям за передачу державних контрактів або вигідних договорів, коли рішення про вибір виконавця роботи супроводжується особистою вигодою.

4. Розтрата - регулярне привласнення державних або громадських ресурсів службовцем через використання своїх повноважень для особистої вигоди.

5. Фаворитизм (блат) - непідконтрольне надання посад, пільг чи інших переваг родичам, комерційним партнерам, друзям незважаючи на їхні професійні якості та компетенції.

6. Непотизм(кумівство) – специфічна форма фаворитизму, яка полягає у наданні привілеїв особам, які пов'язані сімейними відносинами

7. Конфлікт інтересів - особа ,що виконує службові повноваження, ухвалює рішення не на користь держави чи установи , а з огляду на власні інтереси або інтереси зацікавлених осіб , виникає конфлікт інтересів[2].

Форми прояву корупції – хабарництво, зловживання впливом, відкати, розтрата, фаворитизм, непотизм і конфлікт інтересів- не лише порушують рівень довіри громадян до влади, а й формують нерівні умови для бізнесу і громадян, блокують ефективне використання наявних ресурсів та

пошкоджують ефективність управлінських процесів. Усі форми демонструють, що корупція спостерігається на різних рівнях і набуває прояву як у прямих так і в прихованих діях, таких як конфлікт інтересів, адже посадова особа спроможна приймати рішення, спираючись на приватні чи сімейні інтереси, без отримання при цьому безпосередньої користі. Таке корупційне явище небезпечне через те, що формує атмосферу безвідповідальності та потроює ризики зловживань на всіх рівнях.

Подолання цих явищ не забезпечується лише шляхом покарання, як ми звикли думати – потрібна узгоджена структура засобів протидії, що передбачає існування незалежних та ефективних установ, прозоре законодавство, неупереджена судова система, автономні засоби масової інформації, прояв громадянської ініціативи та зміцнення моральних і професійних стандартів державних службовців. В цьому контексті центральну роль відіграють спеціалізовані антикорупційні органи. Їх основне завдання полягає не тільки в швидкому реагуванні на конкретні випадки корупційних проявів, а й системно перешкоджати їх появі, шляхом створення прозорих процедур, контролю за виконання державними працівниками своїх посадових обов’язків, а також проведення просвітницької роботи серед населення [2].

Подібна невідповідність спостерігається і в інших країнах ЄС (Португалія, Греція, Хорватія, Словенія, Мальти та Кіпр), населення цих країн часто переоцінює поширеність корупції (90%) порівняно з реальними випадками. Це може вказувати на вплив медіа, недостатню обізнаність громадян і поширення дезінформації. Загалом у 2024 році близько 68 % населення країн ЄС визнали корупцію широко поширеною [3]. Отже, корупція є складним явищем, що негативно впливає на політичну, економічну та соціальну сфери, знижуючи ефективність державного управління та довіру громадян до влади. Її форми – хабарництво, зловживання впливом, відкати, розтрата, фаворитизм і непотизм- демонструють різні механізми

зловживання владою, однак результативна робота антикорупційних органів є ключовою умовою для зменшення корупції.

Список використаних джерел:

1. Міністерство юстиції України. Терміни, визначені Законом України «Про запобігання корупції» / Сайт СІЕС. — Режим доступу: <https://sies.gov.ua/zapobigannya-ta-protidiya-korupciyi/antikorupcijni-povidomlennya-inspekciyi/termini-viznacheni-zakonom-ukrayini-pro-zapobigannya-korupciyi>, дата звернення: 22.11.2025.
2. Шацький національний природний парк. Корупція та її види / Сайт ШНП. — Режим доступу: <https://shnp.forest.gov.ua/korupsiia-ta-ii-vydy/>, дата звернення: 22.11.2025.
3. Національне агентство з питань запобігання корупції. Реальний корупційний досвід українців у понад чотири рази менший за оцінку поширеності корупції — результати дослідження / Сайт НАЗК. — Режим доступу: <https://nazk.gov.ua/uk/novyny/realnyy-korupsiynyy-dosvid-ukraintsiv-u-ponad-chotyry-razy-menshyy-za-otsinku-poshyrenosti-korupsiy-rezultaty-doslidzhen/>, дата звернення: 22.11.2025.